

پایان نامه ها و پژوهش های قرآنی
موسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

طبق حقوق مؤلفین کلیه حقوق این پایان نامه محفوظ و مویوط به مؤلف آن می باشد
هرگونه استفاده از مطالب منوط به کسب اجازه از مؤلف می باشد

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهشی

تحقیق پایانی سطح (۲) (کارشناسی)

حوزه علمیه نرجس (س) شهرستان زاهدان

عنوان: سیره اخلاقی - سیاسی امام حسن مجتبی (ع)

استاد راهنما: خانم صغری شهرکی

مؤلف: معارف اسلامی امام رضا
استاد داور: خانم قدسیه آذر نور

محقق: فهیمه طاهری نیا

تاریخ دفاع: پائیز ۱۳۸۲

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

بسمه تعالی

تحقیق پایانی با موضوع: سیره اخلاقی - سیرت امیرالمؤمنین (ع)

که توسط سرکار خانم: زهرا طاهرزاده

برای دریافت دانشنامه سطح دو (کارشناسی) تدوین شده است، توسط هیأت داوران مورد

ارزیابی قرار گرفته و در تاریخ ۱۳۸۷/۹/۹، با کسب رتبه عالی

پذیرفته شده است.

استاد راهنما: سرکار خانم زهرا طاهرزاده

استاد داور: سرکار خانم قدسیه آفرین

مدرسه علمیه: فرحسین (س)

شهرستان: مهران مبارک اسلامی امام رضا

امضاء مدیر و مهر مدرسه

تقدیم به:

سیده زینب، کریمه و عالمه ی اهل بیت (ع)

عزیزی که

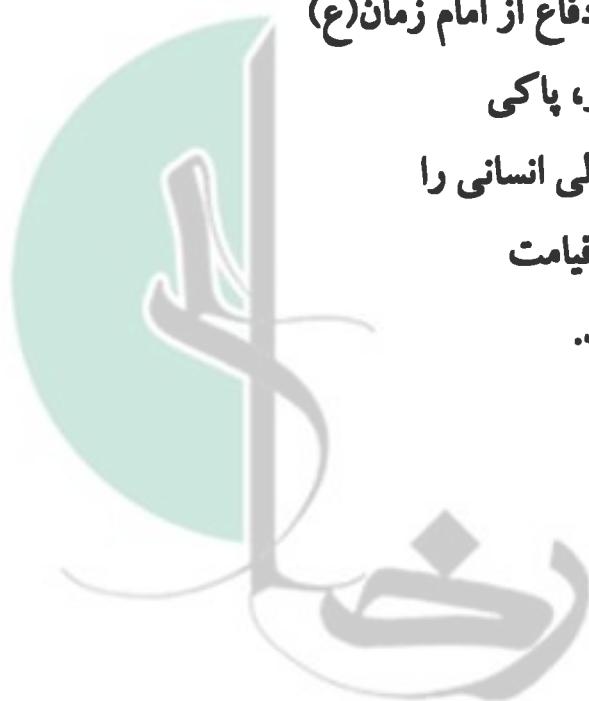
معرفت، دینداری، دفاع از امام زمان (ع)

حیا، عفا، صبر، ایثار، پاکی

و همه ی صفات عالی انسانی را

برای بانوان عالم تا قیامت

معنا کرد و اسوه شد.

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

تقدیر و تشکر:

خداوند را سپاسگزارم که توفیق جمع آوری این مطالب را به اینجانب عنایت فرمود.
او را شاکریم که نعمت بزرگ پیامبران و ائمه اطهار، و علماء ربانی را شامل حال بشریت نمود، تا با
تلاش و جهاد و شهادتشان راه صحیح زیستن را در سایه احکام نورانی دین به ما بیاموزند.
از استاد محترم سرکار خانم شهرکی به خاطر یاری شان کمال تشکر را دارم.

موسسه معارف اسلامی امام رضا

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

چکیده:

نسل شفاف امام مجتبی (ع) را علی (ع) و فاطمه (س)، آنگاه نژاد پاک رسول الله (ص) شکل می دهد. امام (ع) در شهر مدینه، شب نیمه ی ماه رمضان سال سوم هجرت، تولد یافت. فرزند نخستین پدر و مادرش بود. رسول اکرم (ص) بلافاصله پس از ولادتش، او را گرفت؛ در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه گفت. سپس برای او گوسفندی قربانی کرد؛ سرش را تراشید و هموزن موی سرش نقره به مستمندان داد. او را حسن نام داد و این نام در جاهلیت سابقه نداشت. و کنیه ی او را ابو محمد نهاد و این تنها کنیه ی اوست. لقب های او: السید، الزکی، المجتبی، التقی و ...

همسران او عبارتند از: «ام الحق» - دختر طلحه بن عبیدالله - حفصه دختر عبدالرحمن بن ابی بکر؛ هند دختر سهیل بن عمرو؛ و جعدہ دختر اشعث بن قیس ... و این آخرین، همان است که به اغوای معاویه او را مسموم و شهید کرد.

مردم به او ازدواج های زیادی نسبت داده و در تعیین عدد آن به میل خود راه مبالغه پیموده اند. برایشان پوشیده مانده که ازدواجهای زیادی که با این اعداد بدان اشاره کرده اند و بعضی ها هم آن را وسیله ی عیبجویی قرار داده اند، اگر هم بوده به معنای ازدواج برای شرکت در زندگی نبوده بلکه حوادثی بوده که اوضاع و احوال قانونی و شرعی آن را ایجاب می کرده.

فرزندان آن حضرت از دختر و پسر ۱۵ نفر بوده اند، به نام های: زید، حسن، عمرو، قاسم، عبدالله، عبدالرحمن، حسن اثرم، طلحه، ام الحسن، ام الحسین، فاطمه، ام سلمه، رقیه، ام عبدالله و فاطمه. نسل او فقط از دو پسرش: حسن و زید، باقی ماند.

هیچکس از جهت منظر و اخلاق و پیکر و رویه و مجد و بزرگواری، به رسول الله (ص) شبیه تر از امام حسن (ع) نبود.

امام (ع) بیست و پنج بار پیاده حج کرد. هرگاه از مرگ یاد می کرد می گریست و هرگاه به یاد ایستادن به پای حساب قیامت می افتاد آن چنان نهره می زد که بیهوش می شد و چون به یاد بهشت و دوزخ می افتاد همچون مار گزیده به خود می پیچید، از خدا طلب بهشت می کرد و به او از آتش پناه می برد. و چون وضو می ساخت و به نماز می ایستاد بدنش به لرزه می افتاد و رنگش زرد می شد.

پس از وفات پدرش، مسلمانان با او بیعت کردند در همان مدت کوتاه حکومتش، به بهترین شکلی کارها را اداره کرد.

امام در پانزدهم جمادی الاول سال ۴۱ هجری، به دلیل تنهایی و بی یآوری، شایعه ها، غارت ها، چپاول های بی رحمانه، سوء استفاده غنیمت طلبان، تکفیر خوارج و ... با معاویه صلح کرد و با این کار هم دین را حفظ کرد و هم مؤمنان را از قتل نجات داد.

دوران خلافت رسمی و ظاهری او هفت ماه و بیست و چهار روز بود.

پس از امضای قرارداد صلح، به مدینه بازگشت و در آن شهر اقامت گزید و خانه ی او برای ساکنان آن شهر و مردم شهرهای دیگر جلوه گاه هدایت و فرازگاه دانش و پناهگاه مسلمانان گشت.

او را بارها مسموم کردند، در آخرین بار بود که احساس خطر کرد، به برادرش حسین (ع) گفت: «من به زودی از تو جدا خواهم شد و به پروردگرم خواهم پیوست. بدان که مرا مسموم کرده و کبدم را تباه ساخته اند.» سپس فرمود: «مرا در کنار رسول خدا(ص) به خاک سپار، ولی اگر نگذاشتند تو را به حق آن پیوندی که به خدا نزدیک ساخته سوگند می دهم که نگذاری به خاطر من قطره ی خونی ریخته شود.»

امام در ۲۸ صفر ۵۰ هجری وفات یافتند و چون خواستند امام را به خاک سپارند امویان و مروان بن حکم به پا خاستند و نگذاشتند! یکی از مخالفان عایشه بود که گفت: هیچکس نباید با رسول خدا دفن شود. حسن بن علی (ع) را از آنجا به قبرستان بقیع بردند و در کنار قبر جدّه اش فاطمه بنت اسد به خاک سپردند.

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

صفحه	فهرست مطالب
	بخش اول: کلیات
۱	مقدمه
۴	تعریف و تبیین موضوع
۴	اهداف تحقیق
۵	ضرورت تحقیق
۵	فرضیه و سزالات اصلی و فرعی
۵	پیشینه ی موضوع
۶	روش تحقیق
۶	کلید واژه
۶	مشکلات و موانع

بخش دوم: سیری در زندگی امام حسن (ع)

فصل اول: پیش از ولادت

۹	نسل شفاف
۹	والدین

فصل دوم: طلوع خورشید

۱۲	ولادت
۱۲	نام، القاب، کنیه
۱۳	شماایل امام حسن (ع)

فصل سوم: فضایل امام حسن (ع)

۱۵	فضایل امام حسن (ع) در قرآن
۱۵	صبر و حلم امام حسن (ع)
۱۶	فصاحت و بلاغت امام حسن (ع)
۱۶	زهد و عبادت امام حسن (ع)

فصل چهارم: رابطه ی امام با مردم

۱۹	پناگاه مردم
----	-------------------

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

۱۹.....	کمک رسانی ها.....
۲۰.....	تقسیم مال در راه خدا.....
۲۰.....	معامله ی صوری.....
۲۰.....	بخشش ها.....
۲۱.....	نقش هدایتی.....
۲۱.....	گوش دادن به سخنان.....
۲۱.....	گذشت در اوج قدرت.....
فصل پنجم: ذکر زوجات و اولاد امام حسن (ع)	
۲۴.....	زنان امام حسن (ع).....
۲۵.....	فرزندان امام حسن (ع).....

بخش سوم: امام حسن (ع) و جریانهای اجتماعی و سیاسی

فصل اول: امام حسن (ع) در زمان خلافت پدر

۲۹.....	امام حسن (ع) در عصر حکومت امام علی (ع).....
۲۹.....	همراهی پدر در جنگها.....
۳۱.....	امام حسن (ع) در ماجرای حکمیت.....
۳۱.....	امام حسن (ع) و شهادت پدر.....

فصل دوم: دوران زمامداری امام حسن (ع)

۳۴.....	خلافت.....
۳۴.....	بیعت با امام.....
۳۵.....	انتظام امور.....
۳۶.....	روی کار آمدن امام مجتبی (ع) و نگرانی معاویه.....
۳۶.....	جاسوسهای معاویه.....
۳۷.....	اعدام جاسوسان.....
۳۷.....	هشدار امام به معاویه.....
۳۸.....	نامه ی معاویه به امام حسن (ع).....
۳۸.....	اعلان جنگ.....
۳۹.....	دستور معاویه به فرمانداران خود.....
۳۹.....	گرد آمدن سپاه امام.....

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

- ۴۰ بسیج نیرو به جبهه
- ۴۲ شایعه پراکنی
- ۴۲ جرأت دهمی ها
- ۴۳ ارتباط محرمانه
- ۴۴ امتحان
- ۴۴ نتیجه ی امتحان
- ۴۵ نوطه ها

فصل سوم: صلح امام حسن (ع)

- ۴۷ درخواست های مکرر صلح
- ۴۷ صورت پیشنهاد صلح
- ۴۸ امام پیشنهاد معاویه بر صلح را می پذیرد
- ۴۸ محل و تاریخ انعقاد صلح
- ۴۹ مواد صلح نامه
- ۴۹ چرا امام قیام کرد؟
- ۵۰ تفاوت شرایط امام حسن (ع) با امام حسین (ع)

فصل چهارم: رخدادهای بعد از صلح

- ۵۳ پیمان شکنی معاویه
- ۵۳ عکس العمل ها و اعتراض یاران
- ۵۴ دشنام دادن به علی (ع)
- ۵۵ کشتار شیعیان
- ۵۵ بیعت خواهی
- ۵۶ حرکت به سوی مدینه
- ۵۷ بیعت گرفتن برای یزید

بخش چهارم: جریان شهادت و دفن امام

فصل اول: ماجرای شهادت امام حسن (ع)

- ۶۰ معاویه و شهادت امام حسن (ع)
- ۶۰ خاندان اشعث
- ۶۱ کیفیت شهادت امام حسن (ع)

فصل دوم: مراسم تشییع و تدفین امام

۶۴ مراسم غسل و نماز
۶۴ مراسم تشییع
۶۴ مراسم تدفین
۶۵ تیر باران کردن جنازه امام
۶۵ عزای عمومی در مکه و مدینه و شام
۶۷ نتیجه گیری
۶۸ پیشنهادات
۶۹ منابع و مأخذ

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

مقدمه :

الحمد لله رب العالمین و الصلاه و السلام علی سیدنا و نبینا و حبیب قلوبنا و طیب نفوسنا و شفیع ذنوبنا العبد المؤمن و الرسول المصدق ابی القاسم مصطفی الهادی الأمد محمد و اله الطیبین الطاهرین المعصومین المظلومین سیمنا ناموس الدهر و امام العصر بقیه الله الأعظم روحی و أرواح العالمین لتراب مقدمه الفداء و ألعنه الدائمه علی أعدائهم أجمعین من الأولین و الآخرین.

سلام به ریحانه الرسول، سلام بر شکوفه پرطراوات بوستان علوی، سلام بر گلوآژه شاداب گلستان فاطمی (س)، سلام بر دامن پاک فاطمه، مهد پرورش پاکان، سلام بر سینه آکنده از آه فاطمه (س)، که به کام حسن شیر آمیخته با صبر و پایداری چکامید. سلام بر لب های غنچه شکفته حسن که جایگاه بوسه رسول الله (ص) و علی و فاطمه (ع) بود. همان لب های سبزینه که از زهر هلاهل رنگ باخت و کبود شد.

امام مجتبی (ع) یکی از دو سبط رسول اکرم (ص) و یکی از دو گوشواره ی عرش الهی و یکی از دو سبند جوانان بهشت و یکی از دو کفل امت و یکی از دو امام است که از دو حجت خدا و دو نور الهی متولد گشته اند. امام حسن مجتبی (ع) پس از پدر بزرگوارش به امر الهی برمسند امامت و خلافت تکیه زد و با تدابیر حکیمانه ی خود امت و شریعت را حفظ کرد. او در این راه، هم مورد صدمات جسمی و هم صدمات روحی قرار گرفت، اما در دفاع از کیان اسلام از کوه استوارتر بود. مرحله ی بسیار سختی را پشت سر گذاشت.

با این که دشمنان از هر سو او را محاصره کرده و حضرتش را آماج تیرهای بلا قرار می دادند، از طرفی نقشه های شوم بنی امیه و از طرفی نفاق و یا سستی اطرافیان و از طرفی ناامن کردن محیط خانه و از طرفی جهل و ضعف ایمان مدعیان تشیع و یأس و دلتنگی دوستان و شیعیان واقعی از وضعیت موجود؛ لیکن او حجت خدا و امام معصوم و مخزن علم و حکمت الهی بود و در میان این همه مضائب و آلام و هجوم دشمنان، چهره ی تابناک امامت و ولایت بیش از پیش ظاهر و متجلی گشت تا آن جایی که امروز اهل عقل و معرفت می فهمند که اگر سبطين نبودند از اسلام هم خبری نبود.

پژوهش «سیره ی اخلاقی-سیاسی امام حسن مجتبی (ع)» تحقیق و تحلیلی از زندگی امام حسن (ع) می باشد که این تحقیق در چهاربخش تهیه و تنظیم شده است، که هر بخش به صورت جداگانه مسائل و مطالبی را مورد ارزیابی و بررسی قرار می دهد.

در بخش اول که «کلیات» نام دارد به طرح مسأله، اهداف تحقیق، سؤالات تحقیق، ضرورت و اهمیت تحقیق و ... اشاره شده است.

در بخش دوم تحقیق نحوه شکل گیری شخصیت امام حسن (ع) از بدو تولد و فضایل امام و ذکر زوجات و اولاد امام حسن (ع) می باشد.

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

امام حسن و جریانهای اجتماعی عنوان بخش سوم این پژوهش می باشد که شامل چهارفصل می باشد که این فصلها عبارتند از:

۱- امام حسن در زمان خلافت پدر

۲- دوران زمامداری امام حسن

۳- صلح امام حسن

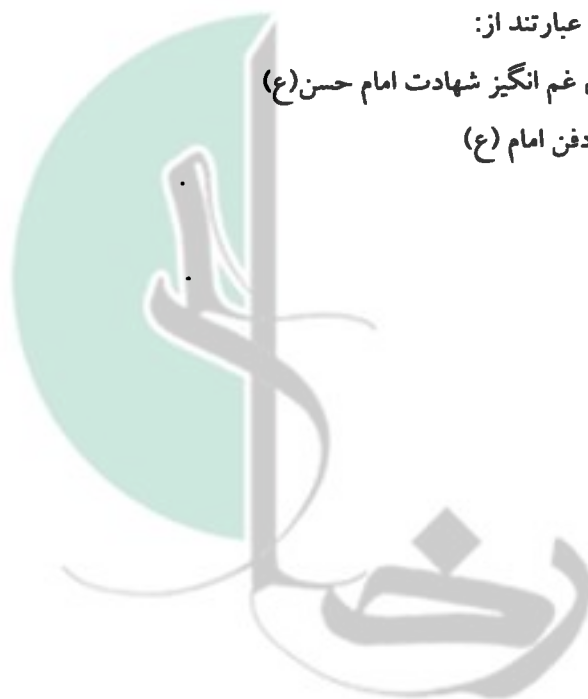
۴- رخدادهای بعد از صلح.

وی بخش چهارم هم جریان شهادت و دفن امام حسن (ع) می باشد که شامل دو فصل است.

این دو فصل عبارتند از:

۱- ماجرای غم انگیز شهادت امام حسن (ع)

۲- مراسم دفن امام (ع)

مؤسسه معارف اسلامی امام رضا (ع)

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

بخش اول

کلیات

تعریف و تبیین موضوع

اهداف تحقیق

ضرورت تحقیق

فرضیه و سؤالات اصلی و فرعی

پیشینه ی موضوع

روش تحقیق

کلید واژه ها

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲

بخش اول

کلیات

تعریف و تبیین موضوع:

واژه ی سیره - در زبان، در اصل از ماده ی «سیر» (حرکت و راه رفتن) بوده و به معنای سَبک و شیوه راه رفتن می باشد.

در زبان فارسی هم واژه (سیره) به معنای راه و روش زندگی است که هم رفتار و کردار و هم گفتار را در بر می گیرد.

بهترین سیره و روش که انسان ها می توانند در زندگی داشته و از آن پیروی نمایند سیره و روش پیامبر گرامی اسلام (ص) و ائمه اطهار (ع) می باشد.

چنانچه رویه و سیره ی حسن بن علی (ع) یک رویه ی بسیار عالی و عطر آگین است.

امام حسن (ع) اولین شاگرد مکتب علوی و تربیت شده ی دامان پیغمبر است، او در نشر معارف اسلام و حفظ دین و ترویج شعائر اجتماعی مسلمین، حقی بسزا دارد. این سبط اکبر به مقتضای زمان و مکان و محیط قیام کرد و قیام او به حق و قعود او به حق، و شروع به جنگ و دفاعش به جا و به مورد، صلح و سازشش نیز روی مصالح اجتماعی مسلمین بود.

حسن بن علی (ع) مجمع فضایل و کمالات انسانی و شخصیت او در اسلام کم نظیر است و خداوند متعال به وسیله ی سبط اکبر رسول اکرم (ص) عزت و شوکت اسلام را ظاهر ساخت و دین خود را توسط او حفظ کرد و نگذارد دیانت اسلام بر اثر دخالت عده ای بی ایمان از بین برود.

اهداف تحقیق:

اندیشه و رفتار امامان اسوه در زندگی پیروانشان می باشند و این مهم در صورتی شکل می گیرد که اندیشه و رفتار آنان همان گونه که بوده تحلیل شود. باید باورهای حق آنان به صورت صحیح و در سطحی گسترده برای جامعه تحلیل گردد. رفتار عینی آنان نیز آن گونه که بوده برای پیام رسانی به هر عصر و جامعه ای تبیین شود. تنها در این فرض است که خواسته نسل های آینده به ویژه نسل اندیشمند بر آورده خواهد شد.

آدرس: قم، بلوار شهید منتظری، کوچه شماره ۸، پلاک ۱۲